

SLOVENSKI

vestnik

GLASILO SLOVENSKE KOROŠKE

L. IV.

Celovec, v sredo 15. II. 1949

Štev. 14 (199)

„Največ sveta otrokom sliši Slave ...“

Proslava stoletnice smrti velikega Franceta Prešerna v celovškem gledališču

Preteklo nedeljo, dne 13. t. m. je bila v celovškem mestnem gledališču proslava stoletnice smrti največjega pesnika doktorja Franceta Prešerna. Kako naše ljudstvo svoje kulturne stvarjalce ljubi in koliko je njegovo zanimanje za kulturo in kulturno udejstvovanje sploh, je prikazala številna udeležba na proslavi. Okoli tisoč ljudi iz vseh krajev Slovenske Koroške se je kljub slabim finančnim razmeram, v katerih se nahaja naše pretežno kmečko prebivalstvo, udeležilo prireditve v celovškem gledališču, da proslavi največjega nositelja slovenske kulture.

Na proslavi, ki jo je priredila Slovenska prosvetna zveza, so sodelovali združeni moški in mešani pevski zbori Slovenskih prosvetnih društev pod vodstvom tovariša Pavleta Kernjaka, slovenska mladina s zorno recitacijo, tamburaška zbor iz Škofije in Šmihela nad Pliberkom ter posamezni recitatorji in solisti.

Ob začetku so združeni moški zbori zapeli pesem »Svobodna Slovenija«, nato pa je sledil slavnostni govor predsednika Slovenske prosvetne zveze tov. dr. Francija Zwitterja, ki je med drugim dejal:

»Pomen velikih ljudi je v tem, da zakoninjen v svojem ljudstvu spoznajo svojo dobo, se iz tega spoznanja postavijo po robu vsemu gnilemu v družbi, predvsem duhovnemu mračnjstvu in kot vidci svojim sodobnikom odpirajo oči za narod za narodnostne in človečanske ideale ter s svojo napredno idejo preko svoje dobe in iz nje posežejo za stoletja naprej.

V tem je tudi velečina Franceta Prešerna, katerega stoletnica smrti obhajamo, da nam je že pred sto leti odprl perspektive za vso našo bodočnost in dal smernice za osebno, narodnostno in družbeno vredno življenje. To pa so ideali, ki so v času najhujšega nasilja zanje šli v smrt naši borci in so ožarjeni od mlade krvi danes in za vso bodočnost tudi naši ideali.

Ko je nakazal dobo — dobo osvajaških Napoleonovih pohodov in pozneje Metternichovega absolutizma, ki mu sledi čas meščansko-demokratskih revolucij — v kateri je Prešeren živel in jo tudi razumel, je tov. Franci Zwitter nadaljeval:

»Slovenski kmet, čigar naravno moč in korenjastvo je priklical v pesem Valetin Vodnik, obrtnik in delavec v trgih, mestih in predmestjih so pod vplivom francoske revolucije in tudi okupacije zgubili vero v nedotakljivost fevdalnega sistema in Avstrije in predvsem spoznali, da so vsi, ki žive od morja do panonskih ravnin, od obronkov Alp pa do Kolpe udje istega naroda. Razjasnilo se jim je, da govore isti jezik, da imajo isto preteklost in da jim je tudi bodoča usoda skupna. Tako je bilo pred vse Slovence že tedaj neposredno postavljeno vprašanje lastne državnosti. In dasi slovenska politika v tem času še ni mogla dati narodnega programa v tej smeri, se je problem Zedinjene Slovenije vendarle očitno postavil. France Prešeren, globoko zakoreninjen v ljudstvu, je razumel to valovanje, prisluhnil utripu narodnega življenja in zasluhlil klic bodočnosti. Ob tem prisluškovanju so mu privrele iz srca najlepše in najgloblje pesmi ljubezni do domovine, rodile so se mu zaradi črne sedanosti naroda, toda porajala jih je tudi vera v svetlo in lepo bodočnost.

»Vremena bodo Kranjcem se zjasnile, jim milše zvezde, kakor zdaj sijale.« Kljub tej množici veri pa je z žalostjo gledal, kako

»Na tleh leže slovenstva stebri stari, v domačih šegah utrjene postave; v deželi parski Teser gospodari,

ječe pod težkim jarmom sini Slave, le tujcem sreče svet se v Kranji žari, ošabno nos'jo ti pokonci glave.«

Še z večjo žalostjo je opazoval

»... da Slovenec mile ne ljubi matere, vanj upajoče in zato z vsem svojim delom trudi, da zbudi bi Slovenščino celo, da bi vrnil k nam se časi sreče.«

Njegov trud ni bil zaman. Izoblikoval je slovenski pesniški jezik in s svojo nesmrtno pesmijo dokazal uporabnost slovenske govorice za najtišja čustva in najgloblje misli prebujajočega se slovenskega človeka. Prešeren je presadil na domača tla najlahtnejše tvorbe v svetovnem pesniškem ustvarjanju in nam v svojih največjih pesnitvah v »Sonetnem venecu«, »Krstu pri Savici« in zlasti v »Zdravljici« dal tudi za vso bodočnost naš narodni in kulturno-politični program.

Fantastičnim, romantičnim in politično

Policijsko izzivanje ni moglo motiti Prešernove proslave

Prešernova proslava v celovškem gledališču očitno ni bila po volji šovinističnim avstrijskim oblastem, predvsem varnostni in policijski direkciji, ki se kakor vemo iz dosedanjih izkušenj, ob prireditvah in proslavah koroških Slovencev vedno poslužujejo najrazličnejših metod, da bi jih preprečile, njihov uspeh zmanjšale ali pa pritiskale na prebivalstvo, da se jih ne bi udeležilo. Tokrat pa, ko verjetno niso vedele več drugega, so se poslužile izzivanja. Tako je v soboto — en dan pred proslavo — policijska direkcija pozvala tajnika Slovenske prosvetne zveze, naj se zgasi pri policijskem svetniku Domesu. Ko se je tajnik SPZ temu pozivu odzval in se zgasil na policijski direkciji, mu je policijski svetnik Domes predložil v podpis že vnaprej pripravljeno izjavo, katere besedilo se je glasilo, da se tajnik SPZ obveže, da ob priložnosti nedeljske proslave v gledališču v Celovcu ne bo prišlo do kakršnih demonstracij. To svojo zahtevo je utemljeval s tem, češ da je policija zvedela, da so po končani proslavi po mestu nameravane demonstracije. Tajnik SPZ tej provokatorični zahtevi seveda ni nasedel in je svoj podpis odklonil. Gospodu Domesu je svetoval, naj se v tej zadevi obrne na pristojnega predsednika SPZ, ki Zvezo zastopa v javnosti. Dejansko je policija v soboto popoldne po telefonu in po kurirju skušala najti nekoga, ki bi temu izzivalnemu manevru nasedel in izjavo podpisal, vendar ga ni našla. Torej na osnovi čisto navadne izzivalne govorice, ki je lahko nastala tudi v uradnih prostorih koroških varnostnih oblasti, so poskušali na odgovorne organizatorje Prešernove proslave izvajati pritisk.

Kako koroške varnostne oblasti pojmujejo kulturno svobodo, so prikazali njihovi ukrepi v celovškem gledališču. V vsej okolici gledališča so stale policijske straže, po bližnjih ulicah je krožil avtomobil požarne branbe z brizgalnico — »erjetno so ga imeli pripravljenega za slučaj »demonstracije« — varnostne straže pa so bile postavljene tudi v gledališču samem. Vodstvo policijske akcije sta verjetno imela gospoda Guggenberger in dr. Hopp, ki sta se tako očitno sprehajala pred gledališčem.

Takšne metode nas živo spominjajo na proslavo izseljencev 15. aprila 1946, ko je policija z brutalnim nasiljem in brizgalnicami nastopala proti koroškim Slovincem, da bi jih na ta način ustražovala.

nerealnim idejam, ki so zaradi večje ogroženosti močno zaživele predvsem v obmejnih pokrajinah: na eni strani ideji o skupnem ilirskem jeziku, na drugi strani pa celo o nekem vseslovanskem jeziku, kakor si je to med drugimi zamislil naš Matija Majar-Ziljski, je Prešeren postavil nasproti ideji političnega zavezništva slovanskih narodov in pri tem stavil na prvo mesto demokratična načela in priznavanje samobitnosti posameznih narodov. Šele osvobojen narod, narod, ki bo sam odločal o svoji usodi, naj se vključi v veliko družino bratskih narodov. In prav ta Prešernova misel, izražena v »Krstu pri Savici«

»Največ sveta otrokom sliši Slave, tja bomo našli pot, kjer nje sinovi si prosto vol'jo vero in postave«

je zato postala tisto vodilo, ki je usmerjalo našo borbo vse stoletje in usmerja naše prizadevanje tudi v sedanosti in bo-

Manj s'časna noč
je v črne zemlje k'ili,
kot so pod svetlim
soncem sužnji d'oui!

Dr. France Prešeren

dočnosti. Narod, ki je bil stoletja pritiskan ob zid, je spoznal, da

»manj strašna noč je v črne zemlje
krill,
kot so pod svetlim soncem sužnji
dnovi.«

Zaradi teh velikih misli so tudi v zadnjih letih strahote dvigali nosilci naše narodnoosvobodilne borbe Prešerna kakor svoj bojni prapor. Pesnikovo ime jim je pomenilo geslo in posebitev vere, da naš narod ne sme in ne more umreti. Njegovo ime pa je jamstvo tudi nam, da bo tudi naša pravda, za katero se ponovno pravdajo za zelenimi mizami v Londonu, uspešno končana kakor pred sto leti je pevec, videc veliki, zagledal: »Tja bomo našli pot...!«

Ob koncu svojega govora pa je tov. Franci Zwitter dejal:

»Razumevanje Prešernovega življenja in dela je bilo vselej merilo naše politične zrelosti in omike; to delo ni samo častitljiv spomenik, zaklad je, iz katerega jemljemo in se ne manjša. Le mera, s katero črpamo iz tega zaklada priča o naši politični volji in človečnosti. Zato je šlo spoznanje Prešernovega dela in njega dožemanje vzporedno z našim narodno-političnim napredovanjem.

Na veliki proslavi stoletnice smrti Franceta Prešerna v Ljubljani je končal svoj govor tov. Boris Zihari!

»Sto let je minilo od Prešernove smrti. Slovenski narod je od tistih dob prehodil težko pot. Dvigal se je in pada, ter novih izkušenj bogatejši iznova vstajal. Že je bil smrti zapisan, toda borec se z rama ob rami z ostalimi jugoslovanskimi narodi, je premagal smrt in se lotil graditve novega življenja. To je bilo največje potrdilo življenjske moči našega ljudstva, v katero je neomajno veroval njegov genij France Prešeren. Ta graditev je hkrati veličastno uresničevanje Prešernove zamisli o bratstvu med narodi, sklenjenem o znamenju svobodnega razvijanja ustvarjalnih sil slehernega izmed njih. V rezultatih ljudske revolucije v Jugoslaviji (Nadaljevanje na 2. strani.)

Avstrijski „Staatsanwalt“ je končno izsledil na Koroškem prave „zločince“!

V četrtek bo pred Deželnim sodiščem v Celovcu proces proti slovenskim mladincem, članom Slovenskega prosvetnega društva »Drava« v Glinjah, ki so obtoženi zločina po §§ 171, 173, 174 I d, 174 II a in prestopka po § 468 kazenskega zakona, ker so iz dvorane Narodnega doma pri Cingelcu na Trati odpeljali kulise svojega prosvetnega društva, da bi na ta način varovali lastnino svojega društva pred zlorabo in poškodovanjem po neupravičenih nemških »kulturnikih«, ki so si jo hoteli s silo prisvojiti za neko svojo propagandistično prireditev.

Slovensko prosvetno društvo v Glinjah je bilo ob priliki gestapovske zaplembe Narodnega doma na Trati, kjer ima že nad 30 let svojo dvorano in svoje prostore, oropano vsega svojega imetja. Skoraj vsa lastnina je bila po nacistih v celoti uničena, predvsem še zelo bogata slovenska knjižnica društva. Ohranjen pa je ostal oster s kulisami, ker so se nameravali tudi nemški kulturonošci poslužiti te poceni »pridobljene« kulturne ustanove.

»Vzorna rešitev vprašanja poprave po nacistih prizadejane škode« po sedanjih avstrijskih oblasteh na Koroškem je povzročila, da Slovensko prosvetno društvo v Glinjah še danes nima v rokah zopetnega priznanja njegove lastninske pravice nad uropanim odrom, kljub temu

da je tozadevna zahteva že od leta 1945 naslovljena na avstrijske oblasti.

Tega dejstva se je poslužil celovski višji državni tožilec Deželnega sodišča in skoval celotno niz »zločinov«, ki so jih po njegovem pojmovanju pravice in prava zagrešili slovenski mladinci iz Glinj.

Če pripomnimo samo še to, da gre pri temu zastopniku avstrijske »zakonitosti in demokracije« za višjega državnega tožilca gospoda Suppana, ki je kot tožilec v procesu proti vojnemu zločincu Maier-Kalbitschu odigral posebno vlogo avstrijske justice s smrtnim molkom nad zločini tega krvnika koroških Slovencev, se pa vsakokrat oglašal s protesti, kadar je obstojala nevarnost, da priče izpovedo resnico, potem je razumljivo zanimanje, ki vlada med koroškimi Slovenci za ta novi primer »absolutne zakonitosti« na Koroškem.

Naši javnosti bomo poročali podrobno o procesu. Svetujemo avstrijskim »demokratom«, da tudi oni sporočijo ta primer svoje »demokratske zakonitosti« konference zastopnikov zunaajih ministrov v London, ko se že nad pritožbami koroških Slovencev tako razburjajo! Morda bo ta proces gospod dr. Gruber rabil za najnovejši dokaz »kulturne svobode in polne enakopravnosti« koroških Slovencev!

Zasedanja Zavezniškega sveta:

Sovjetski zastopnik odločno zahteva prepoved nacistične propagande

Dunaj, (TASS). Zavezniški svet za Avstrijo je na svoji seji dne 11. t. m. že v tretji razpravi o vprašanju dopustitve »Demokratične unije« kot politične stranke.

Zastopniki zapadnih sil so se še nadalje protivilo pregrupaciji Demokratične unije v stranko, brez da bi za svoje zadržanje mogli navesti tehtne vzroke.

Sovjetski zastopnik armadni general Kurasov je pripomnil, da ostali elementi s svojim zadržanjem v tem vprašanju izražajo težnjo, da bi onemogočili ustanovitve novih demokratičnih strank v Avstriji.

Ko so zastopniki zapadnih sil uvideli, da so njihovi argumenti brez podlage, so trdili, da se namerava Demokratična unija nasloniti na nacistične elemente.

Sovjetski zastopnik je ovrgel tudi te neosnovane trditve in naštel vrsto demokratičnih organizacij, ki Demokratično unijo podpirajo in ki nimajo z nacizmom ničesar skupnega.

S tem v zvezi je sovjetski zastopnik Zavezniški svet opozoril na dejstvo, da se na eni strani dovoljuje novih demokratičnih strank na vse mogoče načine ovira, medtem ko se hkrati v zapadnih conah delovanje tako imenovane »Zveze neodvisnih« legalizira. Na čelu te »Zveze«, ki računa na vlogo četrte stranke v Avstriji, so bivši nacisti. Med njenimi pripadniki so tudi voditelji različnih nacističnih organizacij in nacističnih listov, ki jih je Zavezniški svet že prepovedal. »Društvo ustavi zvestih Avstrijcev«, »Alpenländischer Heimatruf« i. dr.).

Glede na dejstvo, da program Demokratične unije ne vsebuje nikakoršne kršitve odredbe Zavezniškega sveta o demokratičnih strankah, je sovjetski zastopnik ponovno predlagal, naj se ta organizacija donosi kot politična stranka.

Zavezniški svet je nadalje razpravljalo o prepovedi lista »Freie Stimmen«, ki izhaja v Linzu. Kakor je znano, je sovjetski zastopnik opozoril Zavezniški svet že meseca decembra preteklega leta na nebrzdano nacistično protizavezniško propagando in hujskanje na vojno s strani tega lista.

Zastopniki zapadnih sil — ZDA, Velike Britanije in Francije — pa so učinkovite ukrepe proti temu nacističnemu listu odklonili.

Nacistično-propagandistična klika okoli lista »Freie Stimmen«, ki je to smatrala kot pobudo, je razvila svoje zločinsko hujskanje v takem merilu, da je vzbudila ogorčenje najširših avstrijskih demokratičnih krogov.

Glede na neizpodbiten dokazilni material je moral ameriški zastopnik, prav

tako tudi njegov britanski in francoski kolega, na zadnji seji priznati, da list »Freie Stimmen« prinaša članke, ki so nacističnega in protizavezniškega značaja. Ne glede na to pa so zastopniki zapadnih sil prepoved delovanja te legalne fašistične propagandne centrale odklonili. Predlagali so samo enomesečno prepoved lista »Freie Stimmen«.

Sovjetski zastopnik je opozoril na to, da list »Freie Stimmen« izdajajo in urejujejo isti nacistični žurnalisti, ki so prej

izdajali in urejevali »Alpenländischer Heimatruf«, ki ga je Zavezniški svet medtem prepovedal. Ni torej nobenega vzroka za domnevanje, da bi uredništvo po enomesečni prehitvi svoj list preusmerilo v demokratičnega.

Sovjetski zastopnik je vsled tega vztrajal na tem, da se list »Freie Stimmen« prepove.

V tej točki pa se vsled odklonilnega stališča zapadnih zastopnikov niso sporazumeli.

Edina rešitev našega vprašanja - priključitev k FLR Jugoslaviji

Številni telegrami, ki jih slovenske organizacije, odbori Osvobodilne fronte in množičnih organizacij širom vse Slovenske Koroške pošiljajo londonski konferenci namestnikov zunanjih ministrov, izražajo odločno zahtevo vseh koroških Slovencev po združitvi z matičnim narodom v Federativni ljudski republiki Jugoslaviji.

Vrhovna kulturna organizacija koroških Slovencev, Slovenska prosvetna zveza pravi v svojem telegramu:

»Ob pričetku pogajanj za avstrijsko državno pogodbo, Slovenska prosvetna zveza kot vrhovna kulturna organizacija ko-

roških Slovencev ugotavlja: Kakor je bila proklamacija koroškega deželnega zbora z dne 28. septembra 1920 navadna vaba za koroške Slovence in zlobno varanje svetovne javnosti, tako so tudi vse današnje izjave in ukrepi avstrijskih oblasti v prid koroškimi Slovincem očiten maneuver. Dejstvo je namreč, da so bili po plebiscitu vsi narodno zavedni javni nastavljenici in učitelji poginani iz službe in je bila pozneje narodnostna politika na Koroškem vsodobo prve avstrijske republike izročena v roke vojnega zločinca Maier-Kaibitscha. Njegovi ukrepi veljajo še danes na Koroškem.

„Naivec sveta otrokom sliši Slave ...“

(Nadaljevanje s 1. strani.)

ji je pesnikov ideal našel materialni temelj za svoje uresnitve.

Ljudstvo, ki ima za seboj tako legendarno epopejo, kakoršna je bila Velika osvobodilna vojna, ljudstvo ki s svojo stvariteljsko silo premaga takšne ovire, pred kakršnimi se je znašlo v graditvi novega, socialističnega življenja — to ljudstvo ve prav ceniti prometejevsko silo in veličino človeka, ki je pred sto leti, osamljen, toda poln vere vanj, v svoje ljudstvo zaklical: tja bomo našli pot ...

Tja bomo našli pot tudi mi koroški Slovenci, ki smo se skupno s svojim matičnim narodom v okviru jugoslovanskih narodov borili za svobodo vsega človeštva proti najhujšemu mračništvu v zgodovini in ki se tudi še danes borimo za svobodo v demokratični družini narodov pod vodstvom Sovjetske zveze, ki dosledno podpira naše upravičene zahteve tudi danes, pod vodstvom one države, ki jo je videl pred seboj pred sto leti veliki Prešeren. »Tja bomo našli pot ... o, da bi hotel danes nam zapeti! Pa mu ni treba: Vse nam je povedal.«

Po govoru tov. Francija Zwitterja, ki

ga je občinstvo navdušeno sprejelo, so nastopili združeni moški in mešani zbori s petjem Prešernovih, partizanskih in drugih narodnih pesmi. Vmes so bile recitacije Prešernovih pesmi ter del ljudskega pesnika Otona Župančiča. Mladino, ki je v zboru recitala Župančičevo »Mi gremo naprej ...«, je občinstvo nagradilo z burnim odobravanjem. Aplavz pa je dosegel svoj višek, ko so združeni moški zbori zapeli »Pesem o svobodi«. Odobravanja ni hotelo biti konec, dokler je niso ponovili.

Nato je nastopil mladinec, ki je med burnim odobravanjem in klici »Živel maršal Tito«, »Živela nova Jugoslavija«, »Hočemo priključitev k FLRJ« itd. prebral naslednji telegram, naslovljen londonski konferenci namestnikov zunanjih ministrov:

»Koroški Slovenci, zbrani v celovškem gledališču na proslavi stoletnice smrti največjega slovenskega pesnika Franceta Prešerna, ki je že pred sto leti s svojo večno pesmijo duhovno povezal razkosane narodne dele in jih zedinil v nerazdružljivo enoto, zahtevajo združitev Sloven-

Slovenski jezik v uravi tudi danes ni enakopraven in oblasti slovenske vloge odklanjajo. Nacistično nasilno razpušitev Slovenskega šolskega društva v Celovcu so avstrijske oblasti šele pred kratkim legalizirale. V tako imenovanih dvojezičnih šolah slej ko prej ponemčujejo slovensko mladino nacistični učitelji, Slovincem pa z zabranitvijo posebne slovenske srednje šole onemogočajo vzgojo lastnih učiteljev. Slovenske kulturne prireditve tudi danes nemoteno in brez kazni razbijajo pretepaške tolpe nacističnih in velikomembrskih šovinistov, medtem ko slovenske mladince obtožujejo zločina tatvine, ker so hoteli vzeti nazaj od nacistov jim zasežene lastne odrske naprave.

Kulturna enakopravnost in kulturna svoboda koroških Slovencev sta zato zagotovljeni edino s priključitvijo Slovenske Koroške k Federativni ljudski republiki Jugoslaviji.

Slovenski kmetje okraja Velikovec so s svojega okrajnega občnega zbora poslali londonski konferenci telegram, v katerem apelirajo na visoki forum naj na svojem sedanjem zasedanju izdela mirovno pogodbo za Avstrijo, ki bo koroškimi Slovincem zagotovila priključitev k FLR Jugoslaviji. Svoj telegram končujejo: »Pod stopnjujočim gospodarskim nasiljem je položaj slovenskega kmečkega prebivalstva brezupen. Združitev z matičnim narodom je edina rešitev in neizpodbitna pravica.«

Zahtevo po priključitvi k FLR Jugoslaviji v svojih telegramih poudarja tudi slovensko prebivalstvo iz Glinj. Kotmare vesi ter številnih drugih krajev in občin Slovenske Koroške.

ske Koroške z matično državo Federativno ljudsko republiko Jugoslavijo.

S himno »Hej Slovani« je bila proslava v gledališču zaključena.

Proslava obletnice smrti velikega Prešerna je brez dvoma dobro uspela. To je prikazal pestri program, to so prikazali recitatorji, najbolj pa združeni pevski zbori, ki so svoje pesmi res krasno izvajali. Zasluga zato gre predvsem osrednjemu zborovodji Slovenske prosvetne zveze tov. Zdravku Hartmanu, ki je pred proslavo obiskal posamezne pevske zборе in z njimi vadil. Žal se proslave ni mogel udeležiti, ker leži vsled prometne nesreče v bolnišnici. Da pa je bil nastop združenih pevskih zborov kljub tej nesreči mogoč, je pripisati spretnosti našega komponista tov. Pavleta Kernjaka iz Št. Ilje, ki je na proslavi s svojim dirigiranjem ponovno pokazal svoje poznanje slovenske melodije in pesmi.

SPZ naznanja:

Slovensko prosvetno društvo »Matjaž« priredi v nedeljo, dne 20. februarja 1949 ob 14.30 uri pri Šoštarju v Globasnici šaloigro »Stric v toplicah«.

Ameriški imperializem in Kitajska

Ekonomske posledice imperialističnega prodiranja na Kitajsko se vidijo predvsem v strahoviti inflaciji, ki je zaela deželo. Kuomintangov državni budžet za leto 1947 je bil najprej fiksiran nad 9.320 milijard kitajskih dolarjev. Čez nekaj mesecev se je povzela nad 20 milijonov, še kasneje pa na 40 milijonov. Leto 1937 je stalo 50 kg riža osem kitajskih dolarjev, sedaj pa stane 4.5 milijonov. Realna delavčeva mezda je padla najmanj za 2 tretjini.

To je slika ameriške »pomoči«!

Ameriška politika na Daljnem vzhodu in Kitajska

Ameriška politika je bila vedno mnenja, da je načelo »pacta servanda« (pogodbe je treba spoštovati) »reakcionaren princip«. Pri pregledu ameriške zunanje politike na Daljnem vzhodu smo videli, da so ZDA v zadnjih stoletjih nekajkrat menjale svoje prijatelje v Vzhodni Aziji. Za ameriško imperialistično politiko prijateljstvo velja samo dotlej, dokler je koristno ameriškim imperialističnim ciljem. Če se je politika ZDA orientirala v smislu prijateljstva s Kitajsko v poslednjem predvojnem razdobju, potem to ne pomeni, da je Američanom kitajski narod simpatičnejši kot japonski — kakor je trdila ameriška diplomacija na Kitajskem —, ampak zato, ker je bilo kitajsko ljudstvo potrebno ameriški politiki kot protiutež Japoniki, ki je ogrožala ameriške interese. Po drugi svetovni vojni je v Tokiu zasedel prestol »sin japonskega boga« ameriški

general Mac Arthur. Mac Arthur je začel vladati v tem delu sveta brez ozira na nekdanje zaveznike v vojni. Razumel je, da so interesi ameriškega kapitala prvo in da je zato treba interese Anglije in Francije potisniti v ozadje. V sklopu te spremenjene situacije gleda »bog Vzhoda« tudi na novo vlogo Kitajske. Ameriški časopis »New York Herald Tribune« je pred nedavnim napisal, da je Mac Arthur izjavil: »Japonska je najboljša odskočna deska za ameriško bodočo politiko, dočim Kitajska ne more imeti večjega pomena kot običajno bojišče. To je glavna vsebina ameriške politike v Vzhodni Aziji.

Kitajska reakcija ni mogla v prvem času verjeti, da Američani niso dodelili prvega mesta v svojem »prijateljstvu« na Daljnem Vzhodu njej, ampak japonskim fašistom. Ko pa so bile odbite kitajske zahteve, da bi bilo dodeljeno Kitajski na račun reparacij nekaj japonskih vojniš dobav, se je tudi kitajski reakciji začelo počasi svitati. Ko pa so priplule v kitajsko pristanišča prve ameriške trgovske ladje iz Japonske in so nosile japonsko zastavo, je postalo tudi kuomintangovim buticam docela jasno, da se je veter na Tihem oceanu obrnil v novo smer.

Ameriška preorientacija na Japonsko nikakor ni slučajna. Japonska ima precejšnje imperialistične tradicije in — kar je za ameriški imperializem zelo važno — tudi velike militaristične tradicije. Japonska je tudi industrijsko znatno bolj razvita kot Kitajska in že po svojem polo-

žaju dominira v Vzhodni Aziji. Japonska je po svojem teritoriju relativno majhna in je zato prikladna za tujo okupacijo, dočim ima Kitajska prostrane teritorije, ki jih ni mogoče držati v oblasti z majhno okupacijsko armado in končno: na Kitajskem se je razvilo mogočno narodno-demokratično protimperialistično gibanje, dočim je Japonska pod ameriško diktaturo precej »demokratizirana« in »pacificirana«. To so glavni razlogi, ki so vplivali na menjanje kurza ameriške zunanje politike v smislu Japonske.

Ameriško politično strategijo na Daljnem vzhodu odreja tudi strah pred demokratično Kitajsko, ki vstaja. Ameriški profesor »Spickmann« pravi v svoji knjigi »Ameriška strategija v svetovni politiki«: »Ako se bo pričela obnovljati, lahko postane Kitajska, ki ima 400 milijonov prebivalcev, nevarna ne samo za Japonsko, ampak tudi za posesti zahodnih držav v Aziji«. Zato profesor Spickmann predlaga, naj se v Aziji organizira zveza držav pod ameriškim gospodstvom.

Američani danes spreminjajo Japonsko v pravo vojno bazo. Angleški narodni poslanec Walter Felsler je napisal 12. marca 1947 o vlogi Japonske naslednje značilne stavke v »Manchester Guardian«: »Umikanje Amerike iz Kitajske lahko pospeši delitev Kitajske. Amerika koncentrirala bolj kakor kdajkoli doslej svoje sile v Japonski, ki jo takorekoč spreminja v 49. državo ZDA. Američani, ki na Japonskem vodijo ekskluzivno politiko, so našli zemljo in ljudi, ki bodo boljše odgovarjali njihovim glavnim strateškim ciljem za ustvaritev velike obrambe in trdnjave. Japonci so se pokazali sposobne, da bi služili v bo-

dočnosti kot tovarna in kot topovska hrana ...«

Glasilo ameriškega vladajočega razreda »World Report« pa je v svoji septembrski številki leta 1947 takole utemeljilo novo ameriško politiko na vzhodu: »Nekateri mislijo, da bo bodoča Japonska center vpliva ZDA na Daljnem vzhodu, ker imajo uradne osebe malo upanja, da bi iz sedanje državljanske vojne »izšla močna in stabilna Kitajska. Po drugi strani pa se širi misel, da bodo Japonci raje delali za in z ZDA kakor z Rusijo, če bomo velikodušno ravnali z njimi pri pogojih mirovne pogodbe ...«. In ta politika milega ravnanja z japonskim fašizmom se je sedaj na široko razbohotila. Pod Mac Arthurjevo komando se sprehajajo japonski militaristi na svobodi, dočim so demokratični borci in zlasti komunisti izopstavljeni vsakodnevnim preganjanjem.

ZVEZA SLOVENSKEGA IZSELJENCEV

Vse člane naše Zveze in vse ostale slovenske izseljence vabimo na

OBČNI ZBOR

ZVEZE SLOVENSKEGA IZSELJENCEV.

Pričetek točno ob 9. uri v petek, dne 18. februarja 1949 v dvorani gostilne Roth, Celovec, Pfarrhofgasse 8.

Izseljenci!

Ker gre za varovanje Vaših pravic in za doseg resnične odškodnine za vse zaradi nasilne izselitve oškodovane, pridite polnoštevilno na občni zbor svoje Zveze!

Vinko Gröblacher
predsednik

Po naši zemlji

S šikanami nas hočejo ustrahovati

V Št. Janžu v Rožu je te tedne slovenski gospodinjki tečaj. Namen tečajev ni samo, da se naše bodoče mlade gospodinjke seznanijo s kuharsko umetnostjo in ročnimi deli, ampak tudi, da se seznanijo z drugimi vprašanji. Zato je bilo za popoldne, dne 10. t. m., v Št. Janžu v Rožu napovedano predavanje iz zdravstva. Pred začetkom predavanja sta se v prostorih, kjer je tečaj, nenadoma pojavila dva s puškami oborožena orožnika in sta začela na dovolj znan način izpraševati mladinke o »zbiorovanju«, če je prijavljeno, o dovoljenju itd. Pozneje se je izkazalo, da sta orožnika točno vedela, da ne bo nikakršnega zborovanja, temveč le zdravniško predavanje, ki je bilo pravilno prijavljeno. Ko sta odšla, sta rekla, da se bosta še vrnila.

Zdravnika, ki je prišel predavat, sta orožnika blizu železniške postaje dalje časa zadrževala pod pretezo, da je hodil nekoliko korakov po stezi ob železniški progi, kar naj bi bilo prepovedano, čeprav to za tujca iz nikakršnih znakov ni raz-

vidno. Zahtevala sta, da se je moral zdravnik legitimirati, plačal naj bi denarno kazen, vprašala sta ga, ali bo on govoril na »tistem zborovanju«, če je bil član nacional-socialistične stranke in podobna vprašanja.

Morda brezpomemben dogodek, vendar značilen za historijo reakcionarnega koroškega orožništva na slovenskem ozemlju. Orožništvo se ne sramuje ob vsaki priložnosti izvajati tudi najbolj smešnih šikan.

Velinja ves

Prosvetno društvo »Bilka« iz Bilčova je gostovalo pri nas. Zares so nam igralci in igralk »Bilke« podarili nekaj prijetnih uric. Prav za predpustni čas smo se nasmejali iz srca. Šaloigra »Teta na konju« in burka »Zaklad« sta pristrčni in nepriljubljeni zabavi popolnoma ustregli. Priznati moramo, da ima igralska skupina »Bilke« izvrstne igralske talente v svoji sredi. Tudi pevski nastop mešanega zbora nam je nadvse ugaal. Želimo »Bilki« mnogo nadaljnjih uspehov pri prosvetnem delu. Vedno nas bo veselilo, kadar bodo prišli k nam. — Dolgi predpustni čas izrabljamo tudi pri nas in se ženimo. V nedeljo, 6. februarja t. l., sta se poročila p. d. Kamec v Spodnji Vesci in Meharjeva Micka. Želimo mnogo sreče! Ko bo zopet kaj novega, se bomo oglasili.

Suha

Suha je daleč, skoraj bi rekel od vseh zapuščenost, in le malokdo se napoti v naš kraj. Omnibus sicer vozi vsak dan po enkrat skozi vas, toda na Suhi izstopajo le domačini, ki se vračajo domov, ker morajo včasih po opravi v Pliberk, Velikovec ali Celovec. Vendar Suha nikakor ni dolgočasen kraj, ampak prijeten kotiček naše zemlje. Polovica Sušanov so gorjanci, veseli, živahni ljudje, vztrajno se borijo s težavami vsakdanjega življenja, ki je v hribih posebno naporno. Ali, čisto se v tihih večerih glasi iz hribov petje fantov in iz melodije zvezni krik po ljubezni, praviru sreče. Tu in tam zadoni v nočno tihoto vrisk brezskrbnega mladega človeka, ki je morda ravnokar slišal zagotovilo ljubljenega dekleta. — Doli v župnišču župnikuje g. Holmar. On je pevec, zato je naravno da se shaja pri

kan. Na gospodinjki tečaj pošljejo oborožene »čuvarje reda in miru« z očitnim namenom, da bi ustrahovali mlade tečajnice. Zdravnika pa skušajo pod smešnimi pretežami zadržati, da ne bi megal slovenska dekleta in slovenski narod »zastropirati« s »strupom« znanja.

Kadar pa napadajo wurfkomandovski banditi naše gospodinjke tečaje in pretepajo naše ljudi do krvi, o »čuvarjih reda in miru« ni duha ne sluha.

njem suška mladina k pevskim vajam. In res, 40 jih je, ki pojejo, da vsakdo občuduje ta zbor. Za spremembo je bilo na Suhi tudi marsikaj in omenimo samo miklavževanje ter predstavo šolske mladine o božiču in še marsikaj, kar je dalo prijetno spremembo v vsakdanjem življenju. Sedaj je predpust in tudi pri nas se mladina in tudi starejši radi malo zasučijo. Z Dunajem seveda ne bomo tekmovali, ker se je tam prijavilo že preko tisoč plesnih veselic. Ženimo se tudi. V letošnjem predpustu smo obhajali že štiri poroke in pet parov je še v okolicah. Bržkone bo letos več krstov, ker jih je bilo lani bolj malo. Toda tudi nesreča ne počiva. Pri Ravnjaku je nastal oženj in je pogorelo hišno poslopje. Vsa sosesčina je hitela prizadetim na pomoč in gasila in reševala, kar se je dalo. Posrčilo se je rešiti hlev in skedenj. Sušani držimo skupaj, v sreči in nesreči, pomagamo eden drugemu, skupno preživljamo pritejne in neprijetne ure.

Kotmara ves

Tudi pri nas smo se vzbudili iz zimskega spanja in ne smemo zamolčati, da se Nartova družba krha. To je društvo, ki se imenuje »stari ženini« in obstoja že nekaj let. Ali, nič ni stalnega na svetu in tudi tukaj je dolgoletni član, tovariš Andrej Čimžar, prekršil pravila in se je kratkomalo oženil. Za svojo življenjsko družico si je izbral tovarišico Micko Müller iz Podčahorč. Veselo ženitovanje je bilo dne 29. januarja t. l. v St. Gandolfu ob poskočni godbi in ubranem petju domačega pevskega zbora. Ganljivo je bilo samo, ko se je predsednik, »starih ženinov« od njega poslovil. V poznih jutra-

njih urah smo spremili srečni par na ženinov dom, Ravnotako se je oženil Habnarjev Haini in prignal svojo Katrco na svoj lep dom. Že v soboto smo se peljali na nevestin dom po balo. Pa je nismo odpeljali brez ovir. Fantje so po stari navadi zaprli pot in zahtevali za nevesto visoko odškodnino. Končno smo se le pobotali in tako je bilo mogoče, da smo v nedeljo v gostilni pri Simi praznovali nad vse veselo svatovščino. Želimo mnogo sreče! Toda tudi bela žena nas je obiskala. V sredo, 2. februarja smo spremili k zadnjemu počitku Petra Trajbo iz Prepel. Zaostali smo sožalje!

SPZ naznanja:

Ljudske univerze:

V soboto, dne 19. februarja, ob 19 uri, pri Piceju (gostilna Vogl) v Št. Primožu. Predavanje: Naši veliki pesniki in pisatelji.

V soboto, dne 19. februarja ob 19 uri pri Krznarju v Svečah. Predavanje: Kako si ohranimo zdtavje.

Kmečka zveza za Slovensko Koroško bo imela naslednja zborovanja:

20. februarja 1949, ob 10. uri pri Mežnarju v Kotmari vesi;

20. februarja 1949 ob 14. uri pri Cingelcu na Trati;

20. februarja 1949 ob 14. uri pri Meranu v Slovenjem Plajberku;

25. februarja 1949 ob 9. uri pri Einsiedlerju pod Križno goro v Celovcu občni zbor Kmečke zveze za Slovensko Koroško za okraj Celovec.

Rešitev križanke »Triglav«

V o d o r a v n o : 2 bob; 5 teror; 8 kor; 10 ol; 11 re; 12 pes; 14 LMJ; 15 kalin; 16 Ivo; 17 osat; 19 hleb; 20 rovi; 21 rak; 23 raca; 24 mladina; 25 kolo; 27 jad; 28 Srem; 31 Ilok; 32 Tito; 33 pes; 34 on-nit; 36 meč; 37 rja; 38 Čop.

Navpično: 1 Bor; 2 Bela Krai-na; 3 Boris Kidrič; 4 komsomolec; 5 tok; 6 Ren; 7 Levec Peter; 8 klor; 9 rjav; 12 pila; 13 soba; 18 Timok; 19 hrast; 22 Ada; 25 kip; 26 los; 29 Rim; 30 noč 34 oj; 35 to.

OGLAS

Nujno iščemo žensko pisarniško moč, ki v zadovoljivi meri obvlada slovenski in nemški jezik ter je izveščana v stroje-pisju, eventualno tudi v stenografiji.

Ponudbe s kratkim življenjepisom se naj stavijo osebno ali pismeno na upravo Slovenskega vestnika, Celovec, Völkermarkterstrasse 21/I. pod šifro »nujno«.

FRANCE SLOKAN

KRUHU

POVEST

O BELEM

Če bi vsa podjetja spoštovala predpise o zaposlitvi vajencev, bi se vajenci v vseh podjetjih skupaj podvojili. To se pravi, da bi imeli 120.000 vajencev. Ali bi bilo to dovolj? Do konca petletke bi se izučilo — seveda, če bi vsi vajenci vztrajali v poklicu in če bi noben ne zbolel — 240.000 delavcev, čeprav bi učna doba trajala le dve leti in pol. Kje pa je še 160.000 izučenih delavcev, da bi bilo vseh 400.000?

Zdaj pa še 90.000 ljudi s srednješolsko in 45.000 z akademsko izobrazbo! Skupaj 135.000. Koliko se jih pa šola? Na gimnazijah je letos v zadnjih razredih okrog 47.000 dijakov, na srednjih strokovnih šolah 50.000 in na univerzah 38.000. Če se potrudijo in malo računajo, vidiš, da se šola skoraj dovolj ljudi. Zares, vprašanje pa je, koliko se jih bo izšolalo! Precejšen odstotek dijakov namreč navadno ne izdela.

Srednje strokovne šole bo letos končalo okrog 3000 dijakov. Novih dijakov se bo vpisalo približno 16.770. Na leto bi se pa moralo izšolati 18.000 strokovnjakov, da bi jih imeli leta 1951 dovolj.

Na univerzah je nad 37.000 slušateljev. Letos bo prejelo diplome okrog 2000 visokošolcev. Pri tem ne smeva pozabiti, da

število visokošolcev ne ustreza po posameznih strokah bi jih bilo lahko znatno manj, v drugih bi jih pa moralo biti mnogo več. Prav tako morava vedeti, da mnogo visokošolcev še vedno ne polaga redno izpitov. To pomeni, da se šolajo dalje časa kakor bi se smeli. Letos bi se moralo vpisati na univerze okrog 9000 dijakov. Več se jih ne more, ker se jih lahko vpiše samo toliko, kolikor se jih izšola na srednjih šolah. Razen tega pa mnogi srednješolci ne nadaljujejo šolanje po končani srednji šoli.

Tako! Zdaj smo si nalili čistega vina. Število dijakov na srednjih strokovnih šolah se mora med petletko potrojiti. Sicer pa ne bova več naštevala — skratka, šolanih ljudi je mnogo premalo. Zidati bomo morali številne nove šole, v šole pa moramo poslati mnogo več dijakov. Naši gospodarski voditelji bodo predlagali učinkovite ukrepe, da se napravi enkrat za vselej konec nesmotnemu šolanju in slepemu usmerjanju delovnih moči v poklice. Petletka je tudi v tem pogledu naša skupna zadeva, zato moramo pomagati tudi tu. Pomagati moramo iskati in poiskati milijoni ljudi.

6. Rojenice so se zmotile

Včasih so verjeli, da imajo o človeko-

vi prihodnosti prvo in odločno besedo »rojenice«. Tedaj se pač ni zgodilo nič brez nekih višjih, skritih sil, ki so vodile človeka, ne da bi se mogel ali hotel upirati. Zato so torej stale tudi že ob rojstvu človeka rojenice, da so mu potisnile v roko, brž ko je prvič zavekal — nekaterim pero, drugim lopato ali čevljar-sko kopito, tistim pa, ki so jim bili posebno pri srcu, kar bančno blagajno. Vse je bilo lepo v naprej sklenjeno in zapečatenost: ti boš profesor, oni pa pometač; ta bo tovarnar, oni pa kurjač. Kaj so pa prisodile nama?

Zdi se mi, da so se rojenice za vse nas pošteno uštele. Nič nam ni mar, kakšne namene ali naklepe so imele z nami. Zadnjo besedo, kaj hoče postati, ima vsakdo sam. Zdaj so šole odprte vsem. Celodolraslim delavcem, ki se lahko šolajo v večernih gimnazijah. Včasih so rojenice najprej upoštevale, v kakšni družini se je kdo rodil. Tedaj so se ljudje že rodili bodisi revni ali bogati. Nič več se ni dalo spreminiti. Pred revnimi so se zapirala vsa vrata; zanje so bila zapečatenost s sedmimi pečati — za vsak korak naprej je bil potreben srdit boj. Pred bogatimi so se pa vsa vrata odpirala sama.

Nedavno so profesorji, ki poučujejo na naših visokih šolah, na fakultetah in akademijah, napisali knjigo »Kaj naj študiram«. Kakor izkušnjavec so se razgrnili pred študente, ki zapuščajo srednje šole, razgled na svet učenosti in prelepih poklicev, na svet vabljive prihodnosti. Povsod mika človeka, ki se pripravlja na lepše življenje, kaj vabljivega. Za kaj se bova odločila? Postaneš lahko le profesor ali zdravnik, inženir ali sodnik, slikar ali gledališki igralec — ne pa to in ono.

Ti se še lahko odločiš, nas marsikoga pa ne vabijo več. Zavihali smo že rokave in kar pač moremo, storimo vsa v svojem poklicu. Ne moremo ti povedati, kako radi bi zamenjali s teboj. Ki so ti še odprta vseučiliška vrata — vse je še pred teboj, vsa vrata se ti odpirajo, zdaj se ne ločimo več na bogate in revne. Z odprtimi rokami te bodo sprejeli tudi potem kot inženirja ali doktorja, kot veterinarja ali arhitekta, kot agronoma ali profesorja. Morda si pa nadarjen z gledališkega umetnika? Kdo ve? Če ne boš postal slaven kipar ali slikar! Morda pa boš kemik ter boš razbijal atome! Mogoče je, da postaneš zdravnik, ki bo zdravil zdaj še neozdravljive bolezni. Morda na boš gradil čudovita leta'a, o kakršnih se nam zdaj niti ne sanja. Kdo ve — morda boš ekonom, učenjak, ki bo uravnaval gospodarsko življenje tako, da nam bo gospodarski stroj pokoren kakor je avtomobil krmilu.

Zdaj odločaš sam. Profesorji so ti pojasnili, kakšne stroke ponujajo na posameznih fakultetah in akademijah. Povedali so dovolj razumljivo, da študij ni lahke. Šolanje na visoki šoli ni zabava, čeprav bo kdo še hotel iz njega to narediti. Po novem učnem načrtu je odklenkalo postopacem, ki so obiskovali univerzo celo desetletje ter se ponašali z naslovom »stara bajta«. Kdor si vpiše, mora študirati. Tako je pač: kdor živi, mora delati. Tudi dijak mora opravljati svoje delo. Kaj bi bilo, če bi delavec zanemarjal svoje delo? Če bi kmet legel v senco, ko bi moral orati? Vsem bi trda predla. Morali bi propasti v pomanjkanju, zanemarjenosti in nevednosti.

(Daje)

Napredek Moskve v povojni dobi

Delovno ljudstvo Moskve in moskovskega okrožja, ki koraka kot predstraža sovjetskega ljudstva, je doseglo v povojnem razvoju izredno velike uspehe. Že oktobra 1947 je povprečna mesečna industrijska proizvodnja presegla predvojno raven iz leta 1940, leta 1948 pa je mestna in okrajna industrija pred rokom izpolnila letni program in presegla predvojni obseg proizvodnje za 10 odstotkov. V treh letih povojnega petletnega plana (1946—1948) so moskovske industrije prispevale 7500 milijonov rubljev vredno nadplansko proizvodnjo. Delovna produktivnost se je dvignila v primeri s predvojno za 27 odstotkov. Nad 600 podjetij je izpolnilo naloge petletnega plana pred rokom.

Moskva je največje središče sovjetske gradnje strojev. Že lansko leto so moskovska strojna podjetja presegla raven iz leta 1940. Proizvodnja avtomobilov, strojnega orodja, lokomotiv, vagonov, kopalnih strojev, tekstilnih strojev, kmetijskih strojev in mnogih drugih važnih proizvodov je znatno večja kot pred vojno. Moskovska industrija ima važno mesto tudi v izdelavi potrošniškega blaga. Moskovska podjetja prispevajo 35 odstotkov vse proizvodnje lahke industrije v deželi.

V povojnem petletnem planu so postali moskovski premogovniki važni dobavitelji goriva. Premogovna organizacija ni samo obnovljena, ampak je celo presegla predvojno raven proizvodnje za 2,9 krat. Rudarji moskovskih premogovnikov so izpolnili petletni plan za proizvodnjo premoga v manj kot 3 letih. Proizvodnja električne energije je presegla predvojno.

Velike uspehe je doseglo tudi kmetijstvo moskovskega okrožja. Lani so kolhozi moskovskega okrožja dobavili državi na milijon mernikov žita in 4 milijone mernikov zelenjave več kot v predvojnem letu 1940. Predvojne letine in odnosi najpomembnejših žetev so bili že leta 1947 preseženi. Industrija Moskve nudi veliko pomoč v mehanizaciji kmetijstva. V minulih 8 letih je dobavila 35.000 kmetijskih strojev in za 110 milijonov rubljev rezervnih delov kolhozom in državnim posestvom. Traktorski park moskovskega okrožja je bil obnovljen na predvojni nivo.

Izvajanje splošnega plana za obnovo Moskve, ki so ga prekinile sovražnosti, se je v povojnih letih zopet začelo. Počeni z letom 1949 so poglavitne javne koristi ustanove dosegle in presegle predvojni nivo. V treh letih povojnega petletnega plana so investirali 4.000 milijonov rubljev za obči razvoj Moskve in 620 milijonov za obči razvoj okrožja. Leta 1949 so določili okrog 1.700 milijonov za nadaljnji razvoj Moskve, t. j. skoraj dvakrat toliko kot leta 1946. V povojnih letih so zgradili v Moskvi in okolici nad 1.500.000 kvadratnih metrov stanovanjskega prostora, tako da je znašal zgrajeni prostor leta 1948 dvakrat toliko kot leta 1947. Zgraditev plinovoda Saratov-Moskva je povečala dobavo plina glavnemu mestu za 6 krat. V minulih treh letih je nad 100.000 stanovanj dobilo plin,

t. j. 1,5 krat več kot prej v 80 letih. Moskovčani, ki so dobili plin v svoje domove v povojnih letih, prištedilo letno nad 200 milijonov rubljev. Leta 1949 bo dobilo plin še 45.000 stanovanj.

Povprečne mezde delavcev v moskovski industriji so se za več kot dvakrat dvignile v primeri z mezdami leta 1940. Skoraj 90 odstotkov proračuna mesta in področja Moskve v višini 5000 milijonov rubljev gre za obči razvoj, javno zdravstvo, kulturo in blaginjo prebivalstva. Leta 1948 so izplačali 3200 milijonov rub-

ljev za vojne invalide in delovno nesposobne delavce v pokojninah in podporah. V minulih štirih letih je dala država 434 milijonov rubljev podpor materam velikih družin in neomeženim materam v moskovskem mestu in okrožju.

Moskva je največje središče dežele za višjo vzgojo. V 80 višjih prosvetnih ustanovah je vpisanih skoraj 120.000 študentov. Od leta 1940 je na višjih prosvetnih ustanovah glavnega mesta diplomiralo naj 100.000 ljudi, 84.000 študentov obiskuje 183 tehničnih šol.

Sijajen načrt za boj proti suši

V južnovzhodnem delu voroneške pokrajine je okraj tako imenovane Kamenite stepe. Vsako leto obišče ta okraj na tisoče izletnikov — kolhoznikov, agronomov, delavcev poljedelske znanosti. Oni zelo natančno proučujejo izkustvo kmetijskega zavoda za centralni črnozemelski pas po imenu Dokučajev, kjer se je rodovitnost zrnatih kultur v zadnjih desetih letih zelo povečala — od 11 na 20 — 25 stotov na hektar. Z zavodovo pomočjo so se kmetje Kamenite stepe naučili, kako se je treba zavarovati proti pogubnemu vplivu suhih vetrov, kako premagati sušo. Polja Kamenite stepe obkrožuje 129 širokih gozdnih pasov. Po širini prido-bitvenih površinah so uvedena kolobarjenja travniškega gospodarstva, uporabljajo se primerna gnojila in prikladna semena. Kamenita stepa je stovala pred nas kot živ, nazoren in prepričevalen primer za

zavedno preobrazbo naše prirode, pišejo izletniki — delavci Lgovske selekcijske postaje.

Lahko bi navedli še veliko podobnih dejstev, ki dokazujejo, da se pri sistemu travniškega gospodarstva kolhozi ne bojijo nobenih elementarnih sil v prirodi. Tako je na primer v kolhozu okraja Stalina Salskega v rostovski pokrajini znašala srednja rodovitnost zrnatih kultur v letih 1934 do 1936 nekoliko več kakor 11 stotov na hektar; ko so uvedli v sistem travniškega gospodarstva kolobarjenja ter razvili široke zaščitne gozdne pase, se je srednja rodovitnost povzpela do 20 in še več stotov na hektar. V suhem letu 1946 so celo kolhozi in sovhozi, ki se še niso popolnoma oklenili sistema travniškega kolobarjenja, pridelali povprečno po 12 do 15 stotov zrnja na hektar.

Ogromen pomen kolobarjenja v travni-

Kmetijska šola Škocjan pri Kopru vzgaja nove gospod. strokovnjake

Sredi lepih vinogradov in nasadov južnega sadja skoraj ob obali koprškega zaliva stoji zgradba kmetijske šole za Istro. Od tod objameš s pogledom morje, Koper pa tja do Nanosa in gorskih velikih kanov, ki radovedno kukajo izza debelega Rtiča in kraških goličev. Tam je mrz in sneg tu pa prijetno sij sonce. Le večsah zapiha od Slavika ostra burja, ki pa zna biti prav neprijetna in strupena. V prijaznem kraju se pripravlja naš novi naraščaj, ki bo skrbel za napredno kmetijstvo po naših zadrugah in vaseh.

Šola so ustanovili že pred dvajsetimi leti, toda ni služila svojemu namenu do osvoboditve, ker so jo fašisti izkoristili le za bilo posestvo zelo zanemarjeno. Vinogradi so bili slabo obdelani, sadno drevje zanemarjeno tako tudi gospodarsko poslopje, kjer so imeli le en voziček, nekaj plugov mršavo kravo in konja, nekaj ko-

koši pa ni imelo niti kokošnjaka, tako da so spale kar po drevju.

Polagoma se je zdaj vse spremenilo. Zboljšali so vinograd, nasade, napravili sončne lehe, več krav imajo, volov, prašičev, kokoši itd. Pa se ne ustavijo. Letos bodo zidali nove hleve, kokošnjake, svinjake, čebelnjake, nove grede in silnice. Med šolo in večjo zgradbo, ki so jo dobili od mestnega odbora za dijaški dom, bodo napravili cesto, ob njej pa bodo gospodarska poslopja. Napravili bodo tudi dva laboratorija za vino in za splošno kmetijstvo ter dvorano, kjer se bodo shajali kmetje iz vasi na kmetijska predavanja in posvetovanja. Tudi produkcija na šolskem posestvu, ki meri okrog 30 ha, se bo letos zelo zvišala. V borbi za dvig gospodarstva Istre, zlasti pa za napredek kmetijstva ima šola v Škocijanu zelo važno nalogo in vlogo. Tu se bodo posvetovali kmetje, sem bodo prihajali po nasvete, ogledali si bodo na lastne oči nove načine dela in nove kulture. Od tod bodo izšli novi kadri za vodstvo naših zadrug in krajevnih odborov.

Za te naloge se na šoli pripravljajo

škem gospodarstvu potrjuje pred kratkim sprejeta naredba ministrskega sveta Sovjetske zveze in Centralnega komiteja VKP(b) »O načrtu zaščitnega pogozdovanja, travniškega kolobarjenja, zgraditev ribnikov in vodnih zbiralnikov za zavarovanje bogatih in stalnih pridelkov v stepnih in prehodnih okrajih evropskega dela Sovjetske zveze.«

Ta naredba, sprejeta na vzpodbudo tov. Stalina, odpira novo stran v zgodovini preobrazanja prirode. V njej je na podlagi podatkov iz poljedelske znanosti zasnovan in do podrobnosti obdelan veličasten program za načrtno preobrazbo prirode po suhih krajih evropskega dela sovjetske države. O razseženosti teh krajev je lahko soditi po tehle podatkih: na njej je okoli 80 tisoč kolhozov na površini 120 milijonov hektarjev.

Po naredbi se ima uvesti sistem, ki bo za vselej odpravil sušo.

Gre predvsem za zgraditev ogromnega gozdnega zasлона proti južnovzhodnim suhim vetrovom, pa tudi za naselitev zaščitnih gozdnih pasov v vsakem kolhozu in sovhozu teh okrajev. V prihodnjih 10 ali 15 letih bodo samo zaščitni gozdni pasovi zavzeli 4127,5 tisoč ha, obrobno drevje — 386.000 ha. Zgraditi nameravajo tudi veliko ribnikov in vodnih zbiralnikov. V razdobju od letih 1949 do leta 1955 bo zgrajenih 41.000 ribnikov in vodnih zbiralnikov v kolhozih in 2928 v sovhozi.

Velika moč sovjetske mišlinske agrobiološke znanosti je v tem, da ne rešuje samo večjih teoretičnih vprašanj, ampak je tesno povezana s prakso, s kolhozi in sovhozi. Mišlinsko znanje je neločljivo povezano s sovhozno in kolhozno prakso. Pojavlja se v najboljši obliki enotnosti teorije in prakse pri kmetijski znanosti.

učenci, delavci in profesorji, da bo šola vsem za vzgled.

Največjo skrb na šoli posvečajo gojencem. Letos bo prva večja skupina dijakov dovršila šolanje. Naše kmetijske zadruge posebno obdelovalne nestrno pričakujejo zmognih sil.

Na šoli, ki jo obiskuje 26 slovenskih in 23 italijanskih dijakov, poučujejo vse splošne predmete za nižjo srednjo šolo ter strokovne o raznih panogah kmetijstva. Poleg tega pa se dijaki usposabljaajo še pri praktičnem delu na posestvu.

Po končanem študiju na šoli postane dijak kmetijski tehnik, lahko se vpiše na višjo kmetijsko šolo, potem pa celo na univerzo in postane ing. agronom. Verjetno se bo šola sčasoma razvila v višjo kmetijsko šolo, kar bi bilo zelo potrebno glede na naše potrebe in razmere Istrskega kmetijstva.

Lansko leto je bil uspeh pouka na šoli prav dober. K temu je prispevala zlasti mladinska organizacija, ki skrbi za disciplino in red ter je profesorjem v veliko pomoč.

Istrski kmet od kmetijske šole v Škocijanu dosti pričakuje. Zdaj res opravlja šola svojo nalogo, tako važno za vzgojo novih kmetijskih strokovnjakov in dvig naše Istre.

Ivan Cankar

HLAPEC JERNEJ in njegova PRAVICA

Kmet je pokazal z bičem na polje, krčme pa nikjer ni bilo. Zato je Jernej vzel culo in je vzel škornje, pa je skočil z voza in se je opotekel proti jarku. Kmet je švrknul po konju, vzdignil se je prah.

Jernej je gledal žalosten za njim.

»Kakor otrok je: dobro potico je jedel, dobro vino je pil, pa ne pozna lakote. Krivice ni občutil, pa ne pozna pravice. Bog mu bo sodil po svojih postavih in po svojem usmiljenju!«

Hitro se je vzdignilo sonce kmalu je pripekalo, kmalu je bil Jernej truden od vročine. Hodil je eno uro, hodil dve uri, noge so otrpnile; pa je od daleč, s hriba, zazvonilo polдне; in Jernej je bil lačen. Ni več dolgo romal, ni več dolgo čakal, bela krčma se je zasvetila ob cesti.

Samo dvoje gostov je bilo v krčmi: mlad kmet, ki je Bogu dan kradel in je bil že opoldne pijan; in pa droben, siv in prihljen starič, v obnošene cunje oblečen, ki je igral na harmoniko in prepeval kvante. Reč je bila taka, da je Jernej najprej pozdravil, nato pa pijanil.

»Le sém, le sém!« je vabil mladi kmet Jernej ga ni pogledal in ga ni maral poslušati in je sedel za drugo mizo.

»Kaj smo razbojnik?« se je razjezil kmet in je izkušal, da bi naredil trezen in pameten obraz. »Kam in po kakšnih potih očka?«

»V Ljubljano!«

»Tak v Ljubljano? Pa ne tožit?«

»Tožit!«

»Bog daj sreče! Kóga tožit?«

»Gospodarja.«

»A?«

»Gospodar moj, pravijo, da je! Tisti kmet je rekel, ki me je spodil z voza; in tudi župan je rekel.«

»Kako pa je bilo? Kako pa? Kako pa sta prišla navzkriž?« je hitel kmet in je bil tako vesel, da se je Jernej začudil.

»Kako? Delal sem, pa sem dodelal; mlad sem bil nekoč, zdaj sem star. Pa je rekel: pojdi!«

»Ho, ho, ho!« se je zasmel kmet krohotoma in je udaril starega godca po ra-

mi. »Ali si slišal, Andrejec? Ali si slišal? Hlapec gre tožit gospodarja!«

Godec je stisnil harmoniko med kolena, da je zacvilila, in se zasmel tako od srca, da so mu pritekale solze iz oči.

»No, ti hlapec, ki greš tožit gospodarja, glej!«

Oddahnil si je kmet od smeha, odkašljal se je in je pokazal s prstom na godca.

»Glej, temu ni prišlo na misel, da bi tožil; zakaj pameten je in pozna pravico. Zdaj bo že dobrih nekaj let, da sem ga spodil, prav na lepem sem ga spodil, ker se mi je tako zazdelo. Pa je vesel, pa se mu nič ne zdi, pa se mu lahko smejem, pa ga lahko ščipjem!«

Vščipnil ga je v laket, godec se je po otročje nakremžil, zaječal je tenko in je visoko vzdignil kolena. Nato sta se oba dva zasmejala.

Jernej je popil vino, kozarec se mu je tresel v roki.

»Tako si se opljuval, nevernik, tako si oskrnil božjo podobost!«

In je vstal nespočito, zadel je culo in je šel. Skozi okno ga je še pozdravljial prešerni smeh kmetov in godčev.

Cesta se je širila, v daljavi je ugledal Jernej sivi prah nad mestom. Pa mu je prišla naproti ženska, otroka je držala

v naročju, opotekala se je kakor pijana in je jokala na glas. Tudi otrok je ječal in se je ovijal matere z obema rokama okoli vratu. In ko je ugledala Jerneja, je vzdignila zabuhli objokani obraz in je vzkliknila.

»Ali je to pravica, povejte mi, človek, kdor ste!«

Prejela je otroka in ga je vzdignila in ga je pokazala Jerneju. Lep otrok je bil, oči pa je imel rdeče in tope.

»Človek, tudi pri Bogu ni pravice, ni je v nebesih! Kaj je storil ta moj otrok Bogu, Materi božji in svetnikom? Kaj je storil, da nikoli ne bo videl matere ne očeta? Posušila se roka, ki ga je udarila s slepoto, sina mojega, nedolžnega, brez greha prekletega! — Povejte, človek, ali je pravica na svetu in v nebesih?«

Objela je otroka s trepetajočo močjo, zajokala je na glas in je šla dalje.

Jernej je povsobil glavo.

Izdajatelj: tiskilnik in založnik leta: Dr. Frane Petos, Veitkov. Glavni urednik: Franjo Ugras, odgovorni urednik: Franjo Petos, oba člani, samostojno. Upravitelj: Človek, Vojkova ulica 21. Pripisane naj pošiljajo na naslov: Človek, Vojkova ulica 21. P. O. b. v. Ljubljana 272. (Izkušnja: Vojkova ulica 21. P. O. b. v. Ljubljana 272.) Človek, Vojkova ulica 21. P. O. b. v. Ljubljana 272.